

ШАНДОВА

Наталія Вікторівна
nat0906@i.ua

УДК 658.5:330.1

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

FORMATION OF MONITORING SYSTEM DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та маркетингу, Херсонський національний технічний університет

У статті розглянуто особливості формування системи моніторингу розвитку підприємства, представлено функціональну структуру моніторингу в системі управління розвитком підприємства.

В статье рассмотрены особенности формирования системы мониторинга предприятия, представлена функциональная структура мониторинга в системе управления развитием предприятия.

The article describes the features of the formation of the enterprise monitoring system, a functional the monitoring structure in the control system of the enterprise are presented.

Ключові слова: моніторинг, управління, підприємство

Ключевые слова: мониторинг, управление, предприятие

Keywords: monitoring, management, enterprise

ВСТУП

Модернізація національної економіки пов'язана з удосконаленням управління розвитком підприємств, що робить актуальним питання інформаційного забезпечення управлінських рішень.

Розвиток підприємств виявляється в їх пристосуванні до умов зовнішнього середовища. Необхідність повної і достовірної інформації про зміни в зовнішньому середовищі пов'язана з науковим обґрунтуванням вибору оптимальних економічних і організаційно-технічних рішень щодо напрямків діяльності підприємства. Цільовим забезпеченням такої інформації є формування моніторингу в системі управління підприємством. Рішення цього завдання, на нашу думку, варто вважати однією з основних особливостей системи управління розвитком підприємства.

МЕТА РОБОТИ полягає в розробці методичного підходу до формування системи моніторингу розвитку підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою дослідження є публікації провідних вітчизняних і зарубіжних учених за напрямком управління діяльністю підприємств, матеріали особистих досліджень автора. У роботі використані методи спостереження й графічного зображення даних, методи й прийоми систематизації й формалізації інформації й інші.

РЕЗУЛЬТАТИ

Змістовне визначення моніторингу не має однозначного тлумачення, оскільки вивчається й використовується в різних областях наукової й практичної діяльності. Різноманіття й різнохарактерність застосування висувають необхідність вибору наукового підходу до встановлення сутності й

призначення моніторингу. З даної точки зору він може розглядатися з двох сторін:

- як спосіб дослідження реальної дійсності, використовуваний у різних науках;

- як спосіб забезпечення системи управління різноманітними матеріалами для прийняття рішень за допомогою надання своєчасної і якісної інформації.

Теоретичні дослідження розглядають моніторинг як «... постійне спостереження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або первісним пропозиціям - спостереження, оцінка й прогноз стану навколишнього середовища у зв'язку з господарською діяльністю» [1, с. 392].

Якщо виходити з того, що розвиток підприємства являє собою комплексний процес кількісних і якісних змін функціонування, при якому зберігається загальноекономічна стійкість [2, с. 278], та урахувавши загальнотеоретичні позиції, то під моніторингом розвитку підприємства може розумітися система безперервного спостереження за параметрами зовнішнього й внутрішнього середовища підприємства, збору й аналізу інформації про зміни загальноекономічної стійкості. Моніторинг змін стійкості стану виступає як постійно функціонуючий зворотний зв'язок у системі управління. Мета моніторингу – надання об'єктивних оцінок стану стійкості підприємства, що сприятиме обґрунтованій впевненості керівництва у досягненні цілей розвитку. В процесі розвитку підприємства моніторинг забезпечує активне спостереження за процесом змін стійкості стану підприємства, виявляє його відповідність цільовим показникам на основі оцінки, аналізу й інтерпретації сукупності показників розвитку.

Зміст функції моніторингу змін стійкості стану підприємства представлений на рис. 1.

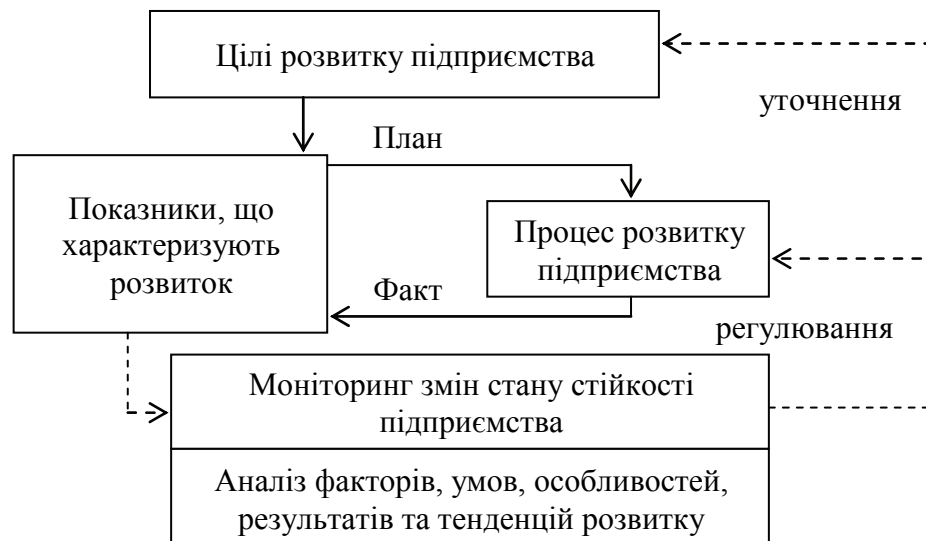

Рис. 1. Моніторинг стійкості підприємства, як функція зворотного зв'язку в системі управління розвитком підприємства [побудовано автором]

Особливості моніторингу змін стану стійкості підприємства полягають у наступних основних положеннях:

- моніторинг є системою спостереження за станом підприємства, що дозволяє визначити й передбачити момент настання критичного рівня параметрів, результат яких являє собою, з одного боку, сукупність діагнозів станів видів діяльності під впливом внутрісистемних факторів і факторів ризику зовнішнього середовища, з іншої, експертну систему, що забезпечує прийняття управлінських рішень і управління на основі інтерпретації вимірюваних параметрів;

- с позиції моніторингу можлива декомпозиція загальноекономічної стійкості підприємства як інтегрального показника, що характеризує фактори, умови, особливості, результати й тенденції розвитку та визначає здатність підприємства забезпечувати реалізацію цільової функції.

З урахуванням зазначених положень у рамках моніторингу повинні вирішуватися наступні завдання:

- підготовка аналітичної інформації, необхідної для прийняття раціональних управлінських рішень;
- об'єктивна оцінка результатів господарської діяльності підприємства в цілому і його окремих підрозділах;
- аналіз факторів, що впливають на роботу підприємства;
- виявлення внутрішніх резервів розвитку підприємства;
- прогнозування економічного розвитку підприємства.

Система моніторингу, орієнтована на поліпшення процесу ухвалення рішення, виконує наступні організаційні функції:

- установлює критичні стани, або тенденції змін факторів зовнішнього середовища, які є

визначальними у прийнятті управлінських рішень при виробленні курсу дій на перспективу;

- забезпечує зворотний зв'язок із суб'єктами оточення, відносно попередніх результатів діяльності;

- визначає ступінь і своєчасність виконання зобов'язань.

Формування системи моніторингу розвитку підприємства повинне охоплювати ряд етапів, що відображають різні сторони його дії, послідовність організації й види виконуваних робіт:

1. Визначення об'єкта й напрямків моніторингу;
2. Формування системи інформативних звітних показників;
3. Розробка системи управлінської діагностики й стандартів контролю;
4. Визначення контрольних періодів по кожній групі спостережуваних показників;
5. Формування системи дій по усуненню відхилень.

Тому важливо мати чітке уявлення про зміст кожного етапу, як відправного моменту створення системи виявлення й своєчасної корекції виникаючих змін у виробництві й господарській діяльності машинобудівних підприємств.

Об'єктом моніторингу є загальноекономічна стійкість підприємства, як основа його розвитку, тобто стан всіх складових економічної стійкості підприємства, за рахунок яких здійснюється підтримка або зміна значень економічних параметрів.

Постійне спостереження за станом складових економічної стійкості підприємства дозволить вчасно приймати рішення, спрямовані на підтримку або зміну сформованих тенденцій. При цьому важливо мати не тільки кількісну, але і якісну інформацію про складові загальноекономічної стійкості: дані про відповідність можливостей підприємства сучасним тенденціям розвитку середовища, причинно-

наслідкові зв'язки між змінами окремих складових загальноекономічної стійкості підприємства.

Основним інструментом при проведенні моніторингу виступає система обробки інформативних звітних показників, що складає первинну інформаційну базу спостереження. Вона необхідна для наступного розрахунку аналітичних показників (абсолютних і відносних), які характеризують стійкість підприємства. На даному етапі необхідно визначити зміст системи показників, виходячи з відповідності показників поставленим завданням й найменш можливої їх кількості.

Розширення інформаційного поля щодо економічної стійкості підприємства неможливе без діагностики мікроекономіки підприємства і оцінки діючих прийомів управління.

Система управлінської діагностики і стандартів контролю віддзеркалює фактичні результати діяльності підприємства. При цьому забезпечується

порівнянність кількісного вираження встановлених стандартів і аналітичних показників, які контролюються. В процесі розробки такої системи будуються алгоритми розрахунку окремих складових економічної стійкості з використанням первинної інформаційної бази спостереження. На цьому етапі необхідно визначити структуру і систему показників форм контрольованої звітності, яка повинна бути стандартизована і містити наступну інформацію:

- фактично досягнуте значення контрольованого показника (у порівнянні з запланованим);
- розмір відхилення фактичного значення показника від запланованого;
- факторне дослідження розміру відхилення.

Система управлінської діагностики й стандартів контролю у сукупності з системою обробки економічної інформації характеризують функціональну структуру моніторингу, що наведена на рис. 2.

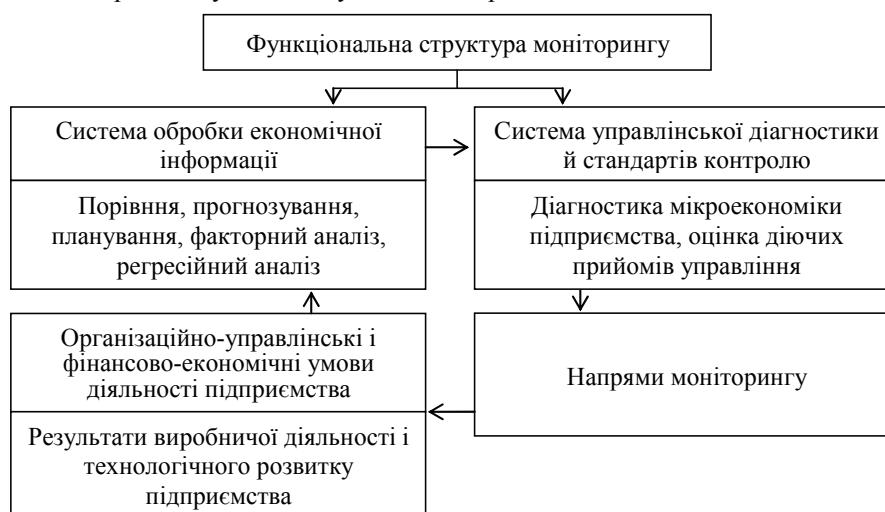

Рис. 2. Функціональна структура моніторингу в системі управління розвитком підприємства [побудовано автором]

Ефективне функціонування системи моніторингу передбачає формування системи показників, що дозволить одержати комплексне уявлення про стан розвитку підприємства. У цьому аспекті доцільно виділити два блоки показників:

- показники, що характеризують організаційно-управлінські і фінансово-економічні умови діяльності підприємства і складають діагностичний інструментарій: базова фінансова інформація, інформація про продуктивність, про обсяги і розподіл ресурсів. Ця інформація створює уявлення про поточний стан підприємства і визначає його тактику;

- показники, що характеризують результати виробничої діяльності і технологічного розвитку підприємства. До таких показників віднесено показники стану розробки і виробництва конкретних видів продукції, технічного і технологічного стану продукції, що виробляється, показники реалізації проектів. На основі даної інформації розробляються рішення що визначають майбутні напрямки розвитку.

ВИСНОВКИ

Система моніторингу стійкості підприємства представляє комплекс заходів організаційного, методичного й управлінського характеру. Знання реального положення підприємства дозволить приймати обґрунтовані рішення щодо забезпечення його стійкості в конкретних умовах, що сприятливо відбивається на ефективності виробництва й господарської діяльності, а зацікавлені особи при цьому отримають гарантії конкурентних переваг у рамках свого бізнесу. Крім того, підприємство стає більше привабливим для вкладення інвестицій.

Список використаних джерел

1. Современный словарь иностранных слов. – 2-е изд., стер. – М.: Рус. яз., 1999. – 742 с.
2. Шандова Н. В. Управління процесами розвитку підприємств машинобудування / Н.В. Шандова // Економічний простір. (збірник наукових праць) – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. – №21. – С.276 – 282.